

Kitty van der Vliet Essaywedstrijd 2024 'Woedend en Wijs'

Eerste alineas van de beste vijf essays

Vree wijs. Over woede en killjoy-kennis

Door Sigrid Wallaert

Ik woon in Gent. Wij Gentenaars zijn soms onuitstaanbare hipsters, dat klopt, maar we hebben dan ook een prachtig aanbod aan koffiebars, onafhankelijke boekhandels, en (veggie) restaurants om trots op te zijn. Ook ons accent en dialect zijn bijzonder. De typerende keel-r die mij met mijn oma en de generaties voor haar verbindt is deel van ons immaterieel erfgoed, net als de vele uitspraken, stopwoordjes en zegswijzen die het Gentse dialect doorspekken. Gent koestert dit talig archief. De onofficiële leuze van de stad is “nie pleuje”: niet plooiën, je niet laten doen, het hoofd recht houden en handelen volgens je eigen waarden. Soms krijgen woorden ook een dubbele betekenis die niet in het woordenboek te vinden is. Zo zegt de Gentenaar goedkeurend “vree wijs!” als blijk van appreciatie, en doelt daarbij niet op associaties van kennis of wijsheid: ‘wijs’ betekent hier zo veel als ‘tof’, ‘leuk’ of ‘plezant’.

Wijs erg woedend

Door Mart Kosterman

Op de basisschool vocht ik wel eens met andere kinderen. Toen kon ik niet zo goed omgaan met grapjes die ik nu onschuldig zou noemen. In de pauzes moest ik van mijn vijand afgehaald worden of stampte ik weg met stoom uit mijn oren en tranen in mijn ogen. Aan dat gevoel denk ik terug als ik denk aan echte woede. In dat moment was mijn vijand het enige dat ertoe deed. Een onbeheerste, impulsieve agressie. Ik had nooit vooraf besloten om woedend te worden. Het was meer alsof woede besloot om mij te worden en in mijn plaats te handelen. Maar naarmate ik ouder werd ben ik die rauwe emoties gaan leren beheersen, of in ieder geval in te tomen. Tegenwoordig heb ik het punt bereikt dat ik eerder actief moet proberen mijzelf woedend te laten zijn. Nu besluit ik om de woede te worden in plaats van andersom. In diezelfde periode heb ik veel geleerd en meegemaakt, waardoor ik wijzer ben geworden. Heeft dat met elkaar te maken? Ben ik nu minder woedend omdat ik wijzer ben, of heeft dit een andere oorzaak?

Een poging

Door Syske van Koeveringe

Laat ik maar meteen met de deur in huis vallen: ik houd ervan om boos te zijn. Of laat ik het anders verwoorden: met liefde spring ik met alles wat ik in me heb midden in ieder – opkomend, sluimerend, weggestopt – conflict. Oftewel: Nu of nooit! Nee, dat is het ook niet, maar ik ga sinds een tijdje erg goed op me uitspreken over hoe ik erover denk. Dat hier eventuele ‘heftige emoties’ bij komen kijken, dáár ben ik niet vies van. En al helemaal niet sinds ik me bewust ben van het idee dat er een groot oordeel hangt over de boze vrouw.

Kun je een woedende held zijn

Door Marlous Nooi

Kun je woede positief inzetten? In Hollywood lijkt van wel. Daar speelt daadkracht na woede-uitbarstingen vaak een prominente rol. De hoofdrolspeler besluit na het zoveelste onrecht dat het genoeg is, uit diens woede en brengt hiermee verandering op gang of laat zien respect te hebben voor diens eigen grenzen.

In *The Devil Wears Prada* bijvoorbeeld neemt de hoofdrolspeelster midden in een woede-uitbarsting ontslag, na het zoveelste onrecht dat haar door haar baas, de verschrikkelijk veeleisende hoofdredacteur van Vogue, wordt aangedaan. Ze kiest daarna haar eigen pad. In *Legally Blonde* besluit de knappe blondine Elle Woods, nadat ze op Harvard door haar uiterlijk niet door vol wordt aangezien, haar woede in te zetten om de haters wel te laten zien wat ze waard is.

De lange tenen van onze tijd

Door Benjamin van Schothorst

Als we de woede ontmoeten, is dat vaak in het klein. Neem bijvoorbeeld – en hopelijk alleen als voorbeeld – iets banaals als het stoten van mijn kleine teen aan een tafel. Na de verpulverende vaststelling dat een tafel niet meegeeft, volgt de oerreactie van een strompelend rondje, als een smeekbede aan de goden om vuur of witte fosfor uit de hemel te storten. Wanneer beide ten onrechte uitblijven, heb ik niet zelden alsnog de tafel een gekrenkte schop verkocht. Oog om oog, poot om poot, en als de hemel zwijgt spreek ik wel. Herkenbaar?